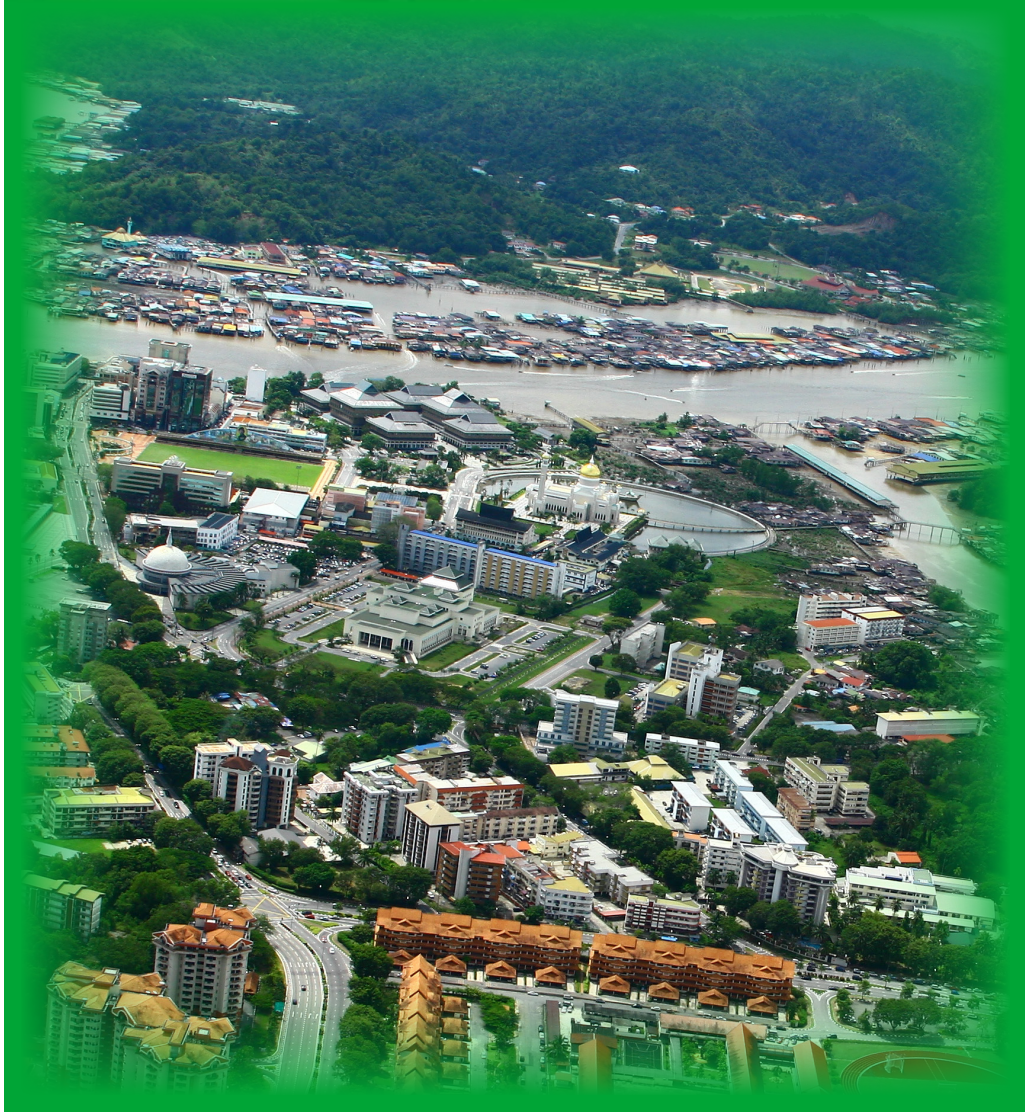

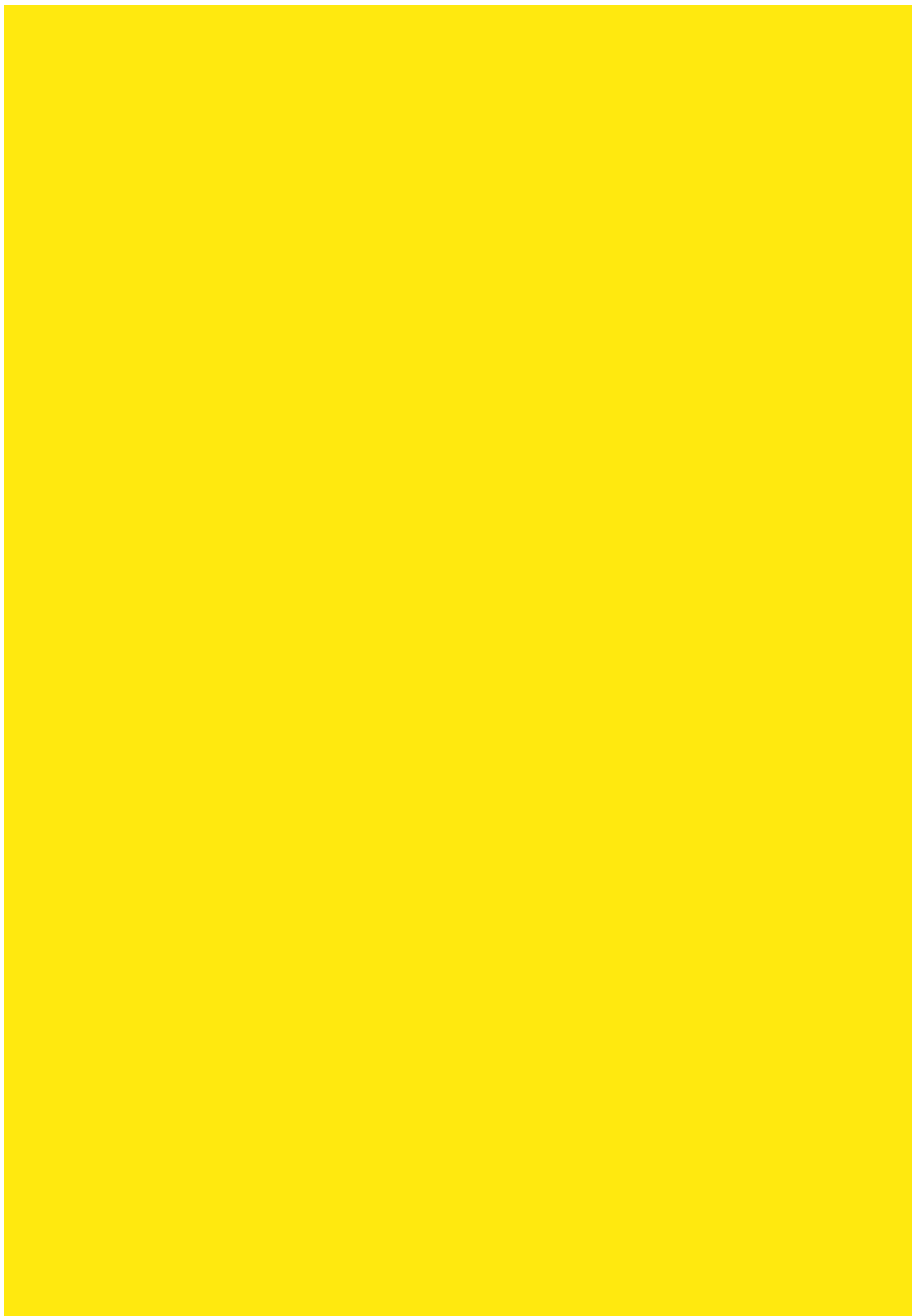
دائره بروني مولارا
BRUNEI-MUARA DISTRICT

His Majesty Sultan
Haji Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah ibni Al-Marhum
Sultan Haji Omar 'Ali Saifuddien Sa'adul Khairi Waddien Sultan
and Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam.

BRUNEI-MUARA DISTRICT

Published by
English News Division
Information Department
Prime Minister's Office
Brunei Darussalam

The contents, generally, are based on
information available in
Brunei Darussalam Newsletter and Brunei Today
First Edition 1988
Second Edition 2010

Editorial Advisory Board/Sidang Redaksi:

Dr. Haji Muhammad Hadi bin Muhammad Melayong (hadi.melayong@information.gov.bn)
Hajah Noorashidah binti Haji Aliomar (noorashidah.aliomar@information.gov.bn)

Editor/Pengarang:

Sastra Sarini Haji Julaini (sarini.julaini@information.gov.bn)

Sub Editor/Sidang Pengarang

Hajah Noorhijrah Haji Idris (noorhijrah.idris@information.gov.bn)

Text & Translation/Teks & Terjemahan

Hajah Apsah Haji Sahdan (apsah.sahdan@information.gov.bn)

Layout/Reka Letak

Hajah Apsah Haji Sahdan

Proof reader/ Penyemak

Hajah Norpisah Md. Salleh (norpisah.salleh@information.gov.bn)

Map of Brunei/ Peta Brunei

Haji Roslan bin Haji Md. Daud (roslan.daud@information.gov.bn)

Photos/Foto

Photography & Audio Visual Division of Information Department
Sastra Sarini Haji Julaini, Haji Ariffin Haji Mohd Noor,
Haji Masrin bin Haji Baharin, Fardey Hussiney Norshari Kamaruddin,
Haji Safwan Haji Anuar, Mohammad Adib Haji Rani.

.....

ISBN 99917-49-24-1

Printed by/ Ditetak oleh:
Brunei Press Sdn.Bhd.

All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilised in any form or by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieved system, without permission in writing from Director of Information, Information Department, Prime Minister's Office, Brunei Darussalam.

Hak cipta terpelihara. Tidak dibenarkan mengeluarkan ulang mana-mana bahagian isi kandungan buku ini dalam apa bentuk sekalipun sama ada secara elektronik, fotografi, mekanik, rakaman, atau cara lain sebelum mendapat keizinan bertulis daripada Pengarah Penerangan, Jabatan Penerangan, Jabatan Perdana Menteri, Brunei Darussalam.

Contents/*Isi kandungan*

Brunei in Brief	7
<i>Ringkasan Sejarah Brunei</i>	24
Background	8
<i>Latar Belakang</i>	25
Places of Interest	8-9
<i>Tempat-tempat Menarik</i>	25
Artefacts and historical	10-11
<i>Artifak dan sejarah</i>	27
Leisure	12
<i>Taman persiaran</i>	28
Hotel	13
<i>Hotel</i>	30
Beach	14
<i>Pantai</i>	31
Road	15
<i>Jalan Raya</i>	32
Air	16
<i>Udara</i>	32
Port	17
<i>Pelabuhan</i>	33
Water	17
<i>Air</i>	33
Electricity	18
<i>Elektrik</i>	34
Agriculture	19
<i>Pertanian</i>	34
Medical and Health	20
<i>Perubatan dan Kesihatan</i>	35
Education	20
<i>Pendidikan</i>	36
Government Ministries	21
<i>Kementerian-kementerian Kerajaan</i>	36
National Housing Program	22
<i>Program Perumahan Kebangsaan</i>	37

LAUT CHINA SELATAN

DAERAH
BRUNEI DAN MUARA

Bandar
Seri Begawan

SAL

DAERAH
TUTONG

Tutong

DAERAH
TEMBURONG

Bandar

Kuala Belait

Seris

DAERAH
BELAIT

Muara

Serasa

Airport

Lapangan Terbang

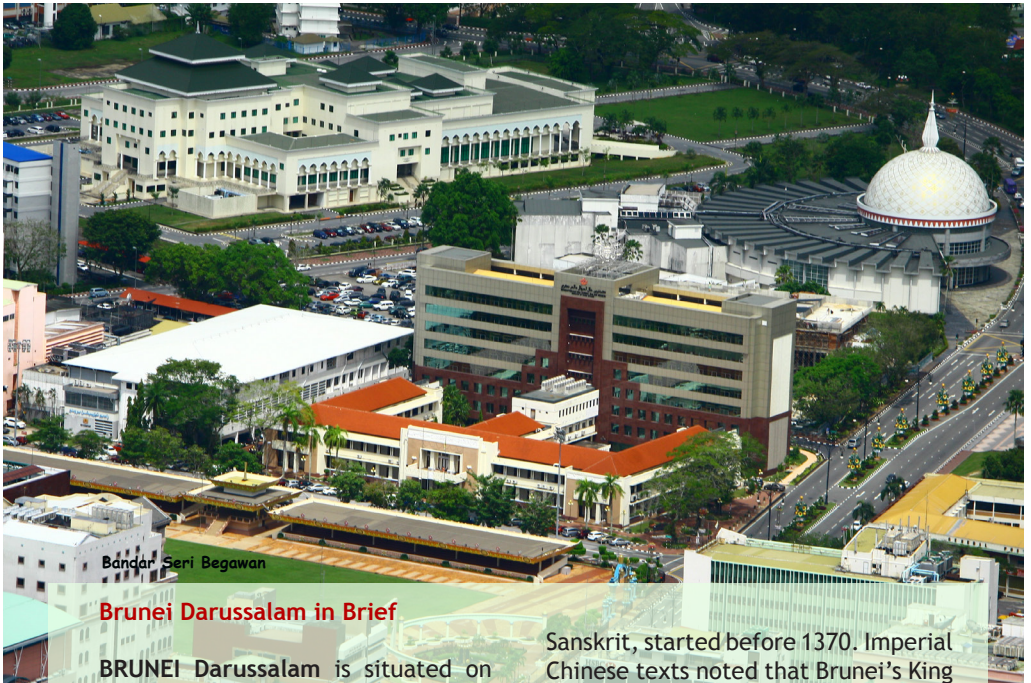
Jerudong

**BRUNEI-MUARA DISTRICT/
DAERAH BRUNEI MUARA**

Gadong

Kota Batu

Bandar Seri Begawan

Brunei Darussalam in Brief

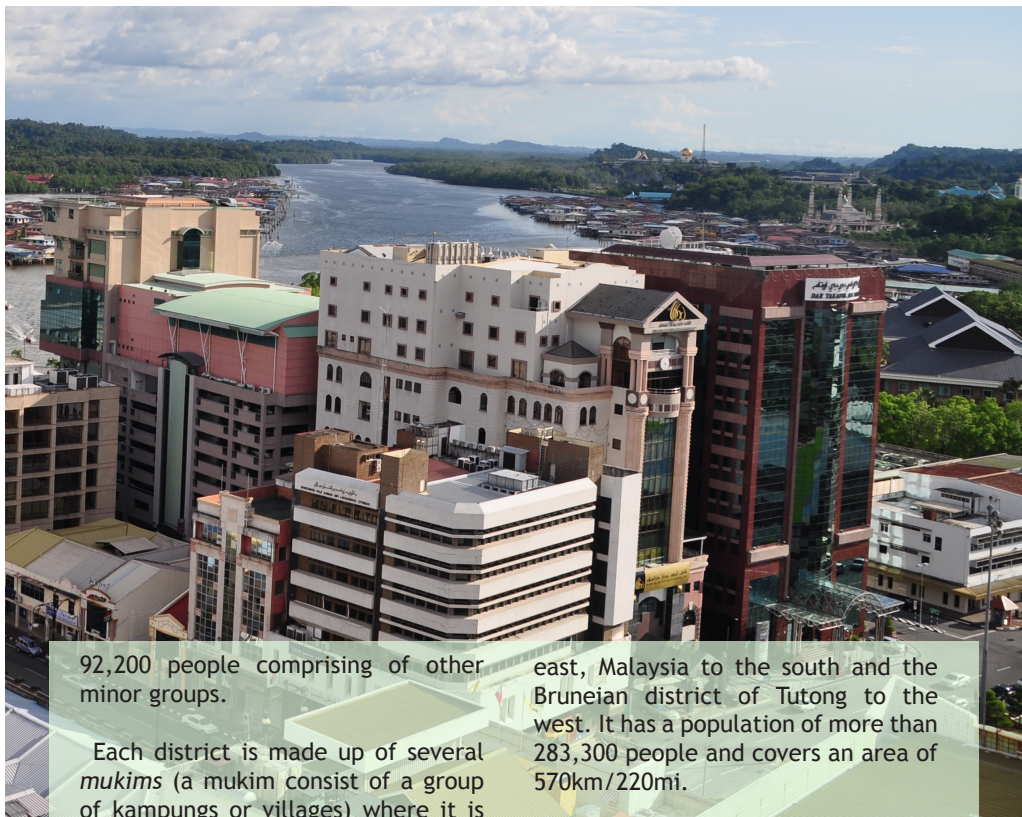
BRUNEI Darussalam is situated on the north-west coast of the island of Borneo where historical findings suggest that the Brunei Kingdom began more than 1,500 years ago, pre-dating Islam. Its earliest existence was believed to be a tributary province of the Java-based Majapahit Empire. After the disintegration of the Majapahit Empire, Brunei rulers took charge of their own territorial responsibility.

Ancient Chinese texts referred Brunei to as either Puni or Puli and documented interactions with the Chinese Empire in the years 518, 523, 616, 669, 977, 1279 and 1369-1643 AD.

Imperial Chinese texts also indicated that Muslim influence was established in Brunei as early as 977 AD, and the employment of Arabic characters in Brunei's written language, hitherto

Sanskrit, started before 1370. Imperial Chinese texts noted that Brunei's King named Awang Alak Betatar embraced the Islamic faith in 1371 in conjunction with his marriage to a princess from a neighbouring kingdom. The Chinese people who came to Brunei in 1370 said that Brunei was ruled by an Islamic ruler known as Ma-ha-mo-sha or Sultan Muhammad Shah. Consequently, Sultan Muhammad Shah is the Islamic name of Awang Alak Betatar. As a territory administered by a Muslim government, subsequent Brunei sovereigns became known as sultans.

Brunei Darussalam's capital is Bandar Seri Begawan with a total land mass of 100.36 sq km. The total population of Brunei Darussalam was 406, 200 (2009) with 57 per cent are aged from 20 to 54 years old. Majority of the population are Malays with an estimated 269, 400 people, followed by Chinese with 44,600 people and

92,200 people comprising of other minor groups.

Each district is made up of several *mukims* (a mukim consist of a group of kampungs or villages) where it is administrated by the District Office which is under the purview of a District Officer. The total land area of Brunei Darussalam is 5,765 sq.km.

Brunei-Muara District

Background

Brunei-Muara is based on the northern-most district in Brunei Darussalam. It is the smallest district in Brunei but by far the most populous, with over half the country's population. This is where the capital and seat of government and most of the commercial activities are based.

The district borders the South China Sea to the north, Brunei Bay to the

east, Malaysia to the south and the Bruneian district of Tutong to the west. It has a population of more than 283,300 people and covers an area of 570km/220mi.

There are 17 *mukims* within the Brunei-Muara District where six are based at Kampong Ayer or Water Village namely; Sungai Kedayan, Tamoi, Burung Pingai Ayer, Sungai Kebun, Peramu, Saba, Mentiri, Lumapas, Gadong, Kianggeh, Berakas, Kota Batu, Serasa, Sengkurong, Kilanas, Pengkalan Batu and Kumbang Pasang.

Places of Interest

Kampung Ayer (Water Village) is centuries-old where it is the largest settlement area based on water. It has six *mukims* namely Saba, Sungai Kedayan, Peramu, Burung Pingai Ayer, Tamoi and Sungai Kebun.

National Day celebration at Taman Haji Omar 'Ali Saifuddien Sa'adul Khairi Waddien

Kampung Ayer, the country's historical attraction and the world's largest water village is home to more than 30,000 people. It is a place where houses on stilts were built on Brunei River where the houses are joined by a maze of inter-connecting wooden walkways.

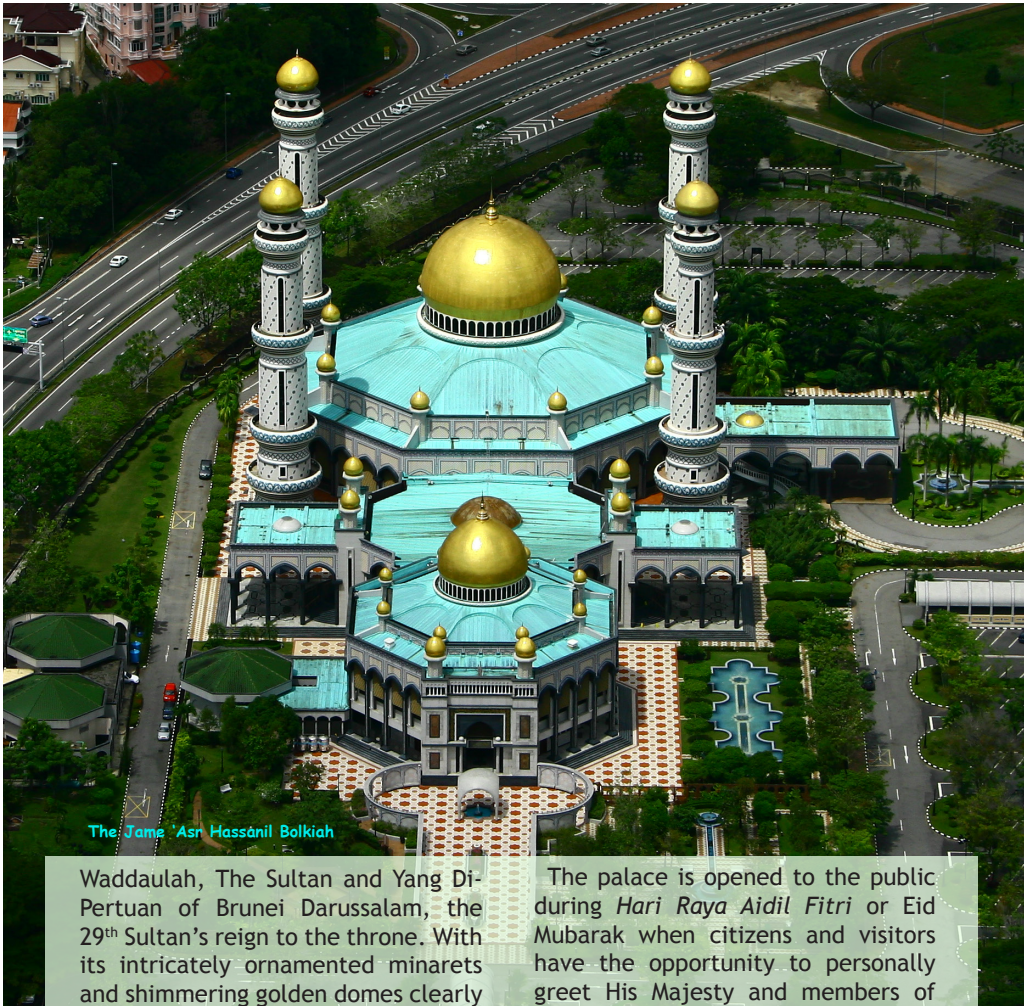
Modern facilities such as schools, clinics, police stations and mosque are provided for residents who are living at Kampung Ayer. Water taxis are the most efficient and popular means of transportation to travel across the Brunei River to the mainland.

Omar 'Ali Saifuddien Mosque, one of the most spectacular mosques of Southeast Asia dominates the city centre of Bandar Seri Begawan. The

mosque was completed in 1958 and named after the 28th Sultan, the late Sultan Omar 'Ali Saifuddien Sa'adul Khairi Waddien, who is referred to as the 'Architect of Modern Brunei'. Located at the heart of capital, the mosque is the country's most recognisable landmark.

Besides this mosque, anchored in a lagoon is a replica of a 16th century 'mahligai' or royal barge, where religious ceremonies such as Al-Quran reading competitions were staged during the 1960's and early 1970's.

Jame' 'Asr Hassanil Bolkiah is the largest mosque in Brunei Darussalam and was built to commemorate the silver jubilee of His Majesty Sultan Haji Hassanil Bolkiah Mu'izzaddin

The Jame' Asr Hassanil Bolkiah

Waddaulah, The Sultan and Yang Di-Pertuan of Brunei Darussalam, the 29th Sultan's reign to the throne. With its intricately ornamented minarets and shimmering golden domes clearly visible along the main route into town from the airport, it towers over landscaped terrain dotted with fountains. This mosque is located in Kampung Kiarong.

Istana Nurul Iman is the largest residential palace in the world and the home of His Majesty The Sultan and Yang Di-Pertuan of Brunei Darussalam. With its golden domes, vaulted roof and riverside setting, the palace is a spectacular subject for photography.

The palace is opened to the public during *Hari Raya Aidil Fitri* or Eid Mubarak when citizens and visitors have the opportunity to personally greet His Majesty and members of the royal family.

Historical and Artefacts

Two significant buildings that house historical findings and artefacts; the Brunei Museum and the Malay Technology Museum.

Situated along the river banks of Brunei River at Jalan Kota Batu, the **Brunei Museum** showcases the origins of Brunei's culture and heritage.

A walking distance away is the **Malay Technology Museum** where it offers an insight into the kind of tools ancient Bruneians used for their daily routine particularly for the cottage industry. The museum features goldsmith techniques, boat-making, fishing, brass smith, and woodworks, as testaments to the ingenuity which earlier generations utilised available materials and resources.

Royal Regalia, strategically located in the heart of Bandar Seri Begawan is a building that was established in 1992 to commemorate the Silver Jubilee of His Majesty The Sultan and Yang Di-Pertuan of Brunei Darussalam's accession to the throne. The building houses ceremonial regalia including the royal chariot, gold and silver ceremonial armoury, the traditional jewel-encrusted coronation crowns and a replica of the throne used by His Majesty on state occasions.

The Kampong Ayer Cultural & Tourism Gallery (KACTG) located just across from the downtown area of Brunei's capital, Bandar Seri Begawan was officially opened on August 19, 2009. Offering tourists an attractive touch-screen information display, five mini galleries containing background information on Kampong Ayer, as well as a number of photographs and museum artefacts are showcased.

Handicraft displays, live craft-making demonstrations, and a souvenir kiosk will allow visitors to bring back memories and mementos of their Kampong Ayer experience.

The KACTG is a new landmark for Bandar Seri Begawan and a point of pride for Kampung Ayer residents.

Bubungan Dua Belas also known as House of Twelve Roofs built in 1906 is one of the oldest surviving buildings in Brunei based at Kota Batu. Located along Jalan Subuk, it was the residence for previous British Residents and High Commissioners. It is now an exhibition gallery and offers a panoramic view overlooking the famous Water Village.

Leisure

Taman Persiaran Damuan situated next to the Istana Nurul Iman is where visitors can get the best view of palace. Because of the magnificent view of the palace, this park is one of the popular places of interest in Brunei. Taman Persiaran Damuan offers a scenic park along the riverbank off Jalan Tutong, and it is also a popular spot for joggers. Other distinctive decorations are the six outdoor sculptures by ASEAN artists.

Bukit Shahbandar Forest Recreational Park is a popular recreational park located along the Muara-Tutong Highway. It is set in a 70-hectare of undulating landscape providing a challenge for even the most dedicated joggers, hikers and bikers. An observation tower gives a bird's eye view over the whole terrain from this huge Bukit Shahbandar Park. Located in Jerudong, the park has become synonym among sports lovers as it has nine hills for adventurous hiking.

Berakas Forestry Recreational Park is 199 hectares wide situated along the Muara-Tutong Highway which is just 10 kilometres from Bandar Seri Begawan. Here you can witness the sun-dappled pathways meanders past sheltered picnic spots and barbeque facilities towards the soaring observation tower, and the tang of salt air hovers in the shadowy green keranga and casuarina forest that tumbles to the edge of the nearby South China Sea.

Tasik Lama Recreational Park also known as Taman Peranginan Tasek Lama is one of the oldest recreational parks located in the capital. Visitors can relax by the side of the natural waterfall and enjoy the beauty of flora and fauna. The park received several facelifts where not only individuals but also families can enjoy a day out.

Hotels

The Empire Hotel & Country Club is Brunei's premier hotel and only beach resort. It was voted and honoured as World's Leading Presidential Suite by World Travel Awards from 2003 to 2005; Brunei's Leading Hotel by World Travel Awards from 2004 to 2006; Asia's Leading Resort by World Travel Awards from 2003 to 2004; Asia's Leading Resort by World Travel Awards from 2003 to 2004; and Best Resort Hotel by Travel Trade Gazette Asia from 2004 to 2005.

The Rizqun International Hotel is strategically located in the heart of Brunei's retail and entertainment district, Gadong.

Radisson Hotel is conveniently situated in the historic capital of Brunei. The Radisson Hotel is a short walk to major businesses and places of interest such as the Royal Regalia, Brunei History Centre, Kampung Ayer (Water Village) and the Omar 'Ali Saifuddien Mosque.

Other hotels in Brunei-Muara District are :

Brunei Hotel, Grand City Hotel, Jubilee Hotel, Kiulap Plaza Hotel, Le Gallery Suites Hotel, Orchid Garden Hotel, LR Asma Hotel, APEK Utama Hotel, Palm Garden Hotel, Riverview Hotel, Terrace Hotel and The Centrepoint Hotel.

Beach

Tungku Beach can be easily accessed from the coastal highway, just north of The Empire Hotel and Country Club. With some picnic facilities and a shaded area of large casuarina trees, the beach is a pleasant recreational site.

Jerudong Beach is famous because of its wet market and has become one of the local favourites as it is not only a place for buying fresh fish and vegetables but members of the public can also enjoy brisk walking and jogging with its beautiful scenery and fresh windy sea breeze.

Besides these two beaches, the other famous beaches are **Muara and Serasa Beach**. These are popular beaches especially among families as they are well equipped with picnic grounds, changing rooms, restrooms, yacht activities and food stalls.

The Empire Hotel & Country Club

Road

Bruneians enjoy comfortable road infrastructure and this is further proven provided by the Global Competitive Index Report 2008/2009 - World Economic Forum 2008 - where the road quality in Brunei Darussalam is ranked 28th amongst 134 major emerging economies; 7th in ASIA and 3rd in Southeast Asia.

The government continues to ensure a good quality road infrastructure and this can be further seen through the National Development Plan 2007 - 2012 where about \$600 million has been provided for the planning and development of road networks throughout the country. This will include highway projects, road construction projects, paving, road maintenance and resurfacing.

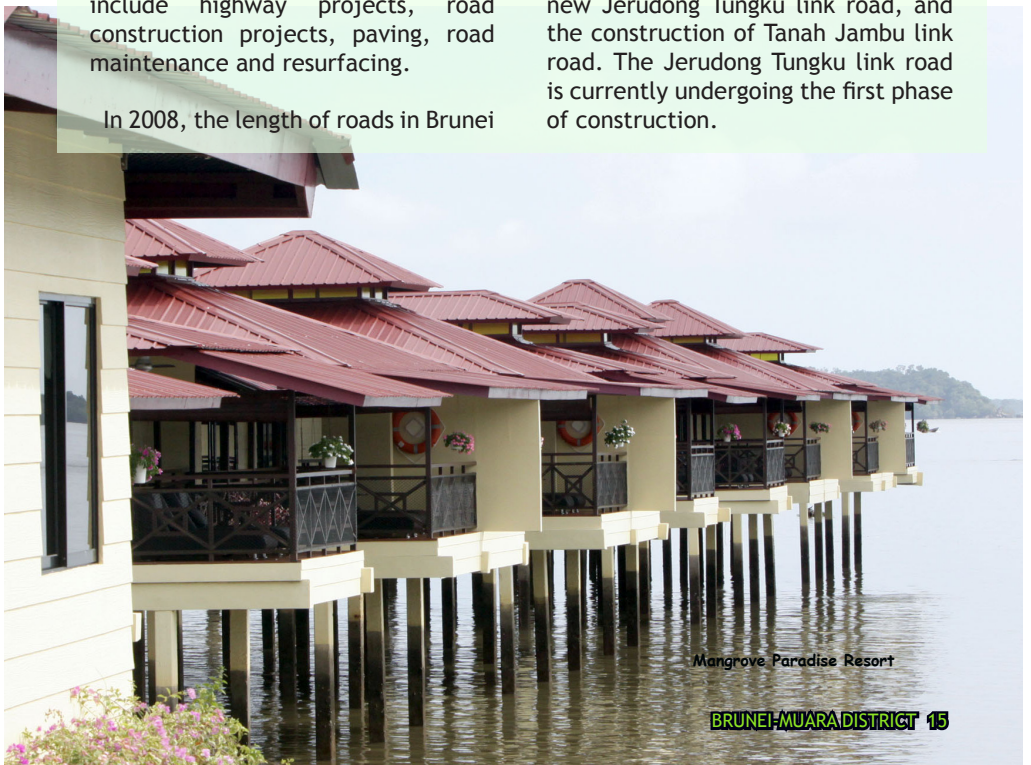
In 2008, the length of roads in Brunei

was at 2,972.11 kilometres which include 2,737.90 kilometres state road, 130.45 kilometres district road and 103.76 kilometres Royal Brunei Armed Forces' road.

In the Brunei-Muara District, several roads are currently under construction which include the third lane of the Sultan Hassanal Bolkiah Highway; improvement works to the Muara-Tutong Highway; and the widening of Jalan Kebangsaan Baru.

The first phase of improvement works of Jalan Residency is also under way, while the widening of Jalan Jerudong is undergoing design.

Some of the new roads being planned and constructed are the new Jerudong Tungku link road, and the construction of Tanah Jambu link road. The Jerudong Tungku link road is currently undergoing the first phase of construction.

Mangrove Paradise Resort

The Public Works Department is also planning to construct flyovers at the Jalan Pengiran Babu Raja, Jalan Tutong Junction; Muara-Tutong Highway and Jalan Berakas Link Junction.

Air

Royal Brunei Airlines (RBA) is the national carrier established on November 18, 1974. It is an independent corporation wholly owned by the government of Brunei Darussalam.

RB provides scheduled services across Asia, the Middle East, Australasia and the United Kingdom.

As an added convenience to its passengers, the airline has code-share agreements with Thai Airways International, Malaysia Airlines, British Midland, Philippines Airlines, Dragon Air of Hong Kong, and Singapore Airlines allowing passengers to

coordinate flights for seamless travel to a wider choice of destinations.

RB now operates a fleet of six Boeing B767-300s, two Airbus A320s and two Airbus A319's. As of May 2010, through its Fleet Renewal Programme, RBA will be leasing six Boeing 777-200ER aircrafts from Singapore Airlines (SIA) which will replace its current Boeing 767-300ER aircrafts.

The Brunei International Airport (BIA) is based in Brunei-Muara District which began its operation in 1974. A service hub fully-equipped with retail outlets, restaurants, banking and communication facilities, BIA is continuously enhancing its services to develop itself as a one-stop centre for travelling and services.

In 2008, a total of 409,454 people were recorded to arrive in Bandar Seri Begawan via air transportation.

Muara Container Terminal

Port

The deep water **Muara Port** based in the Brunei-Muara District is Brunei Darussalam's main port and considered as the Gateway for Trade as the most important harbour as the bulk of imports and export pass through it. It is about 27km from the heart of the city.

Muara Container Terminal, which handles all the inward and outbound containers, is equipped with state-of-the-art machinery and is operated by experienced and skilled manpower that delivers high levels of efficiency and productivity.

As the main port in Brunei Darussalam, Muara Port is currently in a leading position to adequately meet the present requirements of the port users and also to meet the projected growth in the movement of cargo in

the East Asean region, especially the BIMP-EAGA (Brunei Indonesia Malaysia Philippines East Asean Growth Area).

Muara Port has a handling capacity of 220,000 to 330,000 TEU (20-foot equivalent unit) containers.

Pulau Muara Besar is has been identified as an ideal site for a deep sea container port. Spread over 955 hectares at Brunei Bay, it has vast potentials as it is strategically located along the East-West maritime trade route where its deep water is suitable for mega-sized container ships.

Basic Facilities

Water

The introduction of piped water supply throughout the country began in the 1970's. In the early 1980's, the government formulated a Master

Brunei River

Plan, which aimed to meet the rising demand resulting from the growth of population and development activities.

At the end of the 8th National Development Plan (NDP), 99.9 per cent of the population has been supplied with clean piped water, compared to 99.7 per cent during at the 7th NDP. For more efficient and reliable distribution of water supply to consumers, two terminal reservoirs in the Brunei-Muara District were completed at Kiarong and Lambak Kanan. Several service reservoirs were also constructed in densely populated areas such as Kampong Rimba, Kampong Lumapas, and Kampong Kilanas.

Through the National Development Plan 2007 - 2012, more projects will be implemented which aims to provide adequate and continuous, clean water supply to meet the expected increase in demand for clean water required by development and population growth.

Some of the projects especially in the Brunei-Muara District include supply and install main pipes from Melabau to Kota Batu; design, prepare tender document for the supply and installation of new main water pipes from Bukit Barun to Brunei-Muara District; and new water reservoir terminals in Berakas and Terunjing.

Electricity

The main government agency involved in the sector is the Department of

Electrical Services (DES). The DES is in charge of generation, transmission and distribution from its four power stations, with some 425MW of capacity between them. The rest of the sultanate's installed capacity comes from the Berakas Power Company (BPMC), an independent outfit, which has three power stations.

Brunei Darussalam is also divided into three independent networks, with DES operating network one - which covers the Brunei-Muara, Tutong and Belait Districts - and network two, which covers the Temburong District.

Network one has the Gadong 1 and 2 power stations and the Lumut co-generation plant, while network two's diesel power station is at Belingus. BPC operates network three, which covers selected addresses in the Brunei-Muara District.

The network's three power stations are Gadong 3, Jerudong and Berakas plants. Project linking network between BPL with JPE has been operates in April 2010

Electricity generation is currently dependent on hydrocarbons resources, but the sultanate has been looking at plans to bring other energy sources into mix as well.

The British standard 220.240-V, three-pin system is used in Brunei Darussalam. Equipments using 110v will require a converter.

Agriculture

In its bid to diversify the economy, much emphasis has been given on the agricultural sector, one of the sectors with huge potential to be explored for economic benefits.

There is a positive growth in the agricultural sector where the gross output of agricultural production in 2008 saw livestock contributing to \$131.6 million, \$41.35 million from crops and \$52.53 million from agri-food processed bringing to more than \$200 million in revenue compared to only \$113.02 million in 1999, a 99 per cent increase.

Whilst the vision for the agrifood industry is to increase sales figure to \$340 million by 2013, which is an increase of 512 per cent compared to

2008 with \$52.53 million.

The year 2009 saw a remarkable achievement in its paddy plantation sector. With the harvesting of 'Beras Laila', the path towards sustaining a stable food security though rice production is becoming more visible. It has the ability be cultivated twice in a year and has suitable level of micro nutrients flowed with low carbohydrate and fibre with high protein.

Brunei-Muara District has 26 agricultural development areas with total gazette area of 2,788.69 hectares. While five areas have been identified for paddy plantation namely; Batong (200 hectares), Bebuloh (200 hectares) Junjungan (100 hectares), Panchor Murai (150 hectares) and Wasan (230 hectares).

Medical and Health

To ensure that all levels of the community receive proper health care, more health centres and clinics have been established and the government provides practically free health care to all citizens. There are seven health centres in Brunei-Muara District which are **Bandar Seri Begawan Health Centre; Gadong; Jubli Perak; Berakas 'A'; Berakas 'B'; Muara; and Pengiran Anak Puteri Hajah Rashidah Sa'adatul Bolkiah Health Centres**. Each health centres cater for a number of *mukims* designed for those residing within its vicinity.

The Brunei-Muara District also houses a number of hospitals with the main **Raja Isteri Pengiran Anak Saleha (RIPAS) Hospital** as the main referral hospital. Situated on a 42-acre site, this hospital is based in the heart of Bandar Seri Begawan. The hospital was officially opened on August 28, 1984 which is equipped with modern, cutting-edge medical technology.

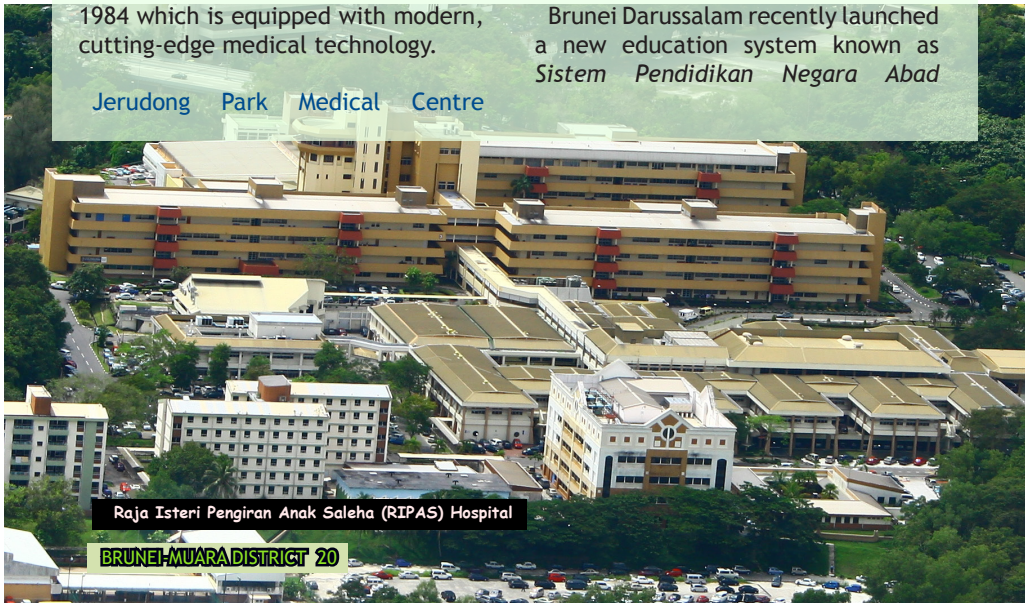
(JPMC) is a private specialist hospital in Brunei Darussalam is based in the Brunei-Muara District. It is situated in the famous Jerudong park area and located along the shores of the South China Sea. Complemented with first class medical provision, JPMC also boasts a fully equipped gymnasium, swimming pool, jacuzzi, sauna and steam room.

Gleneagles JPMC Sdn. Bhd., established on July 15, 2002 began its operation on August 11 of the same year. Gleneagles is a joint venture between Gleneagles International Pte. Ltd - a subsidiary of Parkway Group Healthcare and the Government of Brunei Darussalam. It is the first hospital in Brunei Darussalam to set up a world-class tertiary Cardiac Centre for patients with cardiac problems. This hospital is located next to the JPMC.

Education

Brunei Darussalam recently launched a new education system known as *Sistem Pendidikan Negara Abad*

Jerudong Park Medical Centre

Raja Isteri Pengiran Anak Saleha (RIPAS) Hospital

Ke-21 (National Education System for 21st Century) or SPN21. The implementation of SPN21 is timely particularly in today's fast changing technology and it aims to meet the social and economic challenges of the 21st century and equip students with 21st century skills.

The Government of His Majesty The Sultan and Yang Di-Pertuan of Brunei Darussalam puts education as one of its main priority as through its National Vision 2035, it aspires to achieve an education, highly skilled and accomplished people. Thus a first class education is seek which can provide opportunities for every citizen and resident to meet the requirements of the changing economy and encourages a life-long learning as well as achievements in sport and the arts. This success will be measured by the highest international standards.

Thus education has been given for free for the citizens of Brunei Darussalam and measures are taken to ensure that everyone receives proper education, further enforced through Education Order 2007.

Academic institutions involving the primary, secondary and higher-learning were built throughout the nation and more institutions will be built based on the demand and growing population.

As such, in the Brunei-Muara District alone as the most populous

district, a number of 64 government primary schools are available with 23 secondary schools. There are also higher learning institutions such as Universiti Brunei Darussalam, Institut Teknologi Brunei, Universiti Islam Sultan Sharif Ali are also established in the Brunei-Muara District.

In the Brunei-Muara District too, there are several private academic institutions which include four secondary schools; one primary school; 42 schools offering both primary and secondary education; and five schools offering nursery, primary and secondary education.

While there are 83 religious schools and four Arabic schools in Brunei-Muara District. Brunei-Muara District also houses Institut Tahfiz Al-Quran Sultan Haji Hassanah Bolkhiah and Seri Begawan Religious Teachers University College.

Government Ministries

Prime Minister's Office
Ministry of Defence
Ministry of Finance
Ministry of Foreign Affairs and Trade
Ministry of Education
Ministry of Religious Affairs
Ministry of Industry and Primary Resources
Minister of Communications
Ministry of Health
Ministry of Home Affairs
Ministry of Development
Ministry of Culture, Youth and Sports

National Housing Programmes

The Government of His Majesty the Sultan and Yang Di-Pertuan of Brunei Darussalam in implementing its policy in providing all its citizen with proper accommodation in a pleasant environment, with the citizen households owning their own houses, various schemes had been introduced as early as the 1950's.

The resettlement programmes began as early as 1951 when the residents of Kampung Bendahara Lama from Kampung Ayer were resettled to Bunut Resettlement Area in Mukim Kilanas of the Brunei-Muara District. Two years later, in 1953, similar resettlement was also carried out for residents of Kampung Burong Pingai Berakas, Kampung Pancha Delima, Kampung Pengiran SiRaja Muda, Kampung Anggerek Desa and Kampung Orang Kaya Besar Imas, all of which are in Mukim Berakas of the same district. In 1954, resettlement was also carried out for Kampung Jaya Setia and Kampung Jaya Bakti, both in Mukim Berakas.

In the 1960's, the government built two-housing estates in Berakas, namely Kampung Setia Bakti and Kampung Jaya Bakti for some of Kampung Ayer residents who accepted government offers to resettle them to the mainland.

A nationwide survey was conducted in 1970's to identify the people's housing needs. Hence as a result, the first of many housing schemes, the Lambak Kanan National Housing Scheme in the Brunei-Muara District was introduced covering a site of about 810 hectares where 84 houses under Phase One had been completed and allocated to the successful applicants in early 1986.

More similar and other housing schemes were introduced since then which include the Landless Indigenous Citizens Housing Scheme (STKRJ), Temporary Occupation-of-land License (TOL) and Infill Scheme (IS).

Through the National Development Plan 2007 - 2012 more housing projects in Brunei-Muara District will be introduced such as Resettlement and Housing Schemes for Kampung Rimba, Kampung Meragang, Kampung Tanah Jambu; National Housing at Kampung Lambak Kanan, Kampung Mentiri, Kampung Tanah Jambu, Kampung Rimba (additional areas) and Kampung Salambigar; Relocation of Kampung Ayer Scheme at Kampung Lumapas A; Landless Indigenous Citizen Housing Scheme at Kampung Sungai Buloh/Tanah Jambu and Katok B; and Relocation of Kampung Ayer Scheme at Kampung Katok B.

Housing scheme provided by Sultan Haji Hassanal Bolkiah Foundation at Kampung Ayer (picture above) and National Housing Kampung Lambak Kanan (picture below).

DAERAH BRUNEI-MUARA

Kandungan pada umumnya berdasarkan
maklumat yang ada dalam
Brunei Darussalam Newsletter dan Brunei Today
Edisi Kedua 2010

Brunei Darussalam

BRUNEI Darussalam terletak di utara-barat pantai Kepulauan Borneo yang dipercayai telah wujud 1,500 tahun yang lalu, sebelum kedatangan Islam. Awal kewujudannya dipercayai sebagai sebuah daerah berpangkalan di sungai Pulau Jawa Kerajaan Majapahit. Selepas kejatuhan Kerajaan Majapahit, Raja-raja Brunei mengambil tanggungjawab wilayah mereka sendiri.

Teks Cina kuno merujuk Brunei sebagai Puni atau Puli dan dicatatkan perhubungan dengan Kerajaan China dalam tahun 518, 523, 616, 69, 977, 1279 dan 1369-1643 selepas Masihi.

Teks China Agung juga menunjukkan bahawa pengaruh Islam telah wujud di Brunei seawal abad 977, dan penggunaan karakter Arab di bahasa tulisan Brunei, sehingga kini Sanskrit, bermula sebelum 1370. Teks Agung China menyatakan Raja Brunei bernama Awang Alak Betatar telah

memeluk agama Islam pada tahun 1371 setelah berkahwin dengan puteri dari kerajaan jiran.

Orang Cina yang datang ke Brunei pada tahun 1370 berkata yang Brunei telah diperintah oleh seorang pemerintah Islam dikenali sebagai Ma-ha-mo-sha atau Sultan Muhammad Shah. Sultan Muhammad Shah ialah nama Islam Awang Alak Betatar. Sebagai sebuah wilayah yang ditadbir oleh Kerajaan Islam, pemerintah Brunei seterusnya dikenali sebagai sultan.

Ibu kota Negara Brunei Darussalam ialah Bandar Seri Begawan dengan keluasan 100.36 kilometer persegi. Jumlah penduduk Negara Brunei Darussalam ialah 406, 200 orang (anggaran 2009) dengan 57 peratus berusia 20 hingga 54 tahun. Majoriti penduduk adalah bangsa Melayu iaitu dianggarkan sebanyak 269,400 orang, diikuti bangsa Cina dengan 44,600 orang dan 92,200 orang terdiri daripada bangsa lain.

Teksi Air

Setiap daerah terdiri daripada beberapa buah mukim (satu mukim terdiri daripada beberapa buah kampung) yang ditadbir oleh Pejabat Daerah di bawah pengawasan Pegawai Daerah. Besar keluasan Negara Brunei Darussalam ialah 5,765 km persegi.

Daerah Brunei-Muara

Latar Belakang

Brunei-Muara merupakan daerah yang terletak paling utara di Negara Brunei Darussalam. Daerah yang paling kecil di Brunei tetapi mempunyai penduduk yang paling ramai, iaitu hampir separuh penduduk negara. Di daerah inilah letaknya ibu kota dan pusat kerajaan dan pangkalan bagi kebanyakan aktiviti perniagaan.

Daerah ini dipisahkan oleh Laut China Selatan di bahagian utara, Teluk Brunei di bahagian timur, Malaysia di bahagian selatan dan Daerah Tutong di bahagian barat. Ianya mempunyai jumlah penduduk lebih daripada 283,300 orang dengan keluasan 570 kilometer / 220 batu persegi.

Daerah Brunei-Muara terdiri daripada 17 mukim, enam daripadanya bertempat di Kampong Ayer; Sungai Kedayan, Tamoi, Burung Pingai Ayer, Sungai Kebun, Peramu, Saba, Mentiri, Lumapas, Gadong, Kianggeh, Berakas, Kota Batu, Serasa, Sengkurong, Kilanas, Pengkalan Batu dan Kumbang Pasang.

Tempat-tempat Menarik

Kampong Ayer (Water Village)

telah wujud berabad lamanya dan merupakan kawasan penempatan di atas air yang terbesar. Terdiri daripada enam mukim iaitu Saba, Sungai Kedayan, Peramu, Burung Pingai Ayer, Tamoi dan Sungai Kebun.

Kampong Ayer, sejarah negara yang menjadi tarikan dan perkampungan atas air terbesar di dunia yang menempatkan lebih daripada 30,000 orang. Ianya merupakan sebuah tempat di mana rumah-rumah dibina di atas tiang di sepanjang Sungai Brunei dan rumah-rumah dihubungkan dengan jambatan kayu.

Yayasan Sultan Haji Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam.

Dilengkapi dengan kemudahan moden seperti sekolah, klinik, balai polis dan masjid bagi kemudahan penduduk di Kampong Ayer. Teksi air ialah cara pengangkutan paling cekap dan popular bagi pengangkutan merentasi Sungai Brunei ke darat.

Masjid Omar 'Ali Saifuddien, salah sebuah masjid terhebat di Asia Tenggara, terletak di tengah-tengah Bandar Seri Begawan. Masjid tersebut siap dibina pada tahun 1958 dan dinamakan sempena nama Sultan ke-28, Al-Marhum Sultan Omar 'Ali Saifuddien Sa'adul Khairi Waddien, yang juga dikenali sebagai 'Arkitek Brunei Moden'. Terletak di tengah-tengah ibu kota, masjid ini ialah mercu tanda negara yang paling dikenali.

Di sisi masjid ini, terdapat sebuah lagun berlabuh dengan bentuk replika mahligai atau tongkang diraja, di sinilah pernah berlangsungnya majlis keagamaan seperti Pertandingan Musabaqah Al-Quran pada tahun 1960 sehingga awal 1970.

Jame' 'Asr Hassanal Bolkiah ialah masjid terbesar di Negara Brunei Darussalam dan dibina untuk memperingati Jubli Perak Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam, Sultan ke-29 menaiki takhta. Masjid ini terletak di Kampung Kiarong.

Istana Nurul Iman, istana terbesar di dunia dan tempat bersemayamnya Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah, Sultan and Yang Di-pertuan Negara Brunei Darussalam. Dihiasi dengan kubah keemasan dan terletak di tepi sungai, istana ini satu subjek hebat untuk fotografi.

Istana dibukakan bagi orang ramai semasa Hari Raya Aidil Fitri untuk warganegara atau pelawat yang ingin berjunjung ziarah ke hadapan majlis baginda Sultan dan ahli kerabat diraja.

Artifak dan sejarah

Dua bangunan penting yang mengumpulkan hasil penemuan bersejarah dan artifak ; Muzium Brunei dan Muzium Teknologi Melayu.

Terletak di tebing Sungai Brunei sepanjang Jalan Kota Batu, **Muzium Brunei** mempamerkan asal usul budaya dan warisan Brunei.

Muzium Teknologi Melayu mempamerkan pelbagai jenis peralatan yang digunakan untuk kegiatan harian yang dilakukan oleh masyarakat Brunei di zaman dahulu terutama untuk industri kotej. Muzium ini mempamerkan cara-cara bertukang emas, pembuatan perahu, menangkap ikan, bertukang besi dan pertukangan kayu, untuk memperlihatkan kemahiran generasi terdahulu menggunakan bahan-bahan dan sumber-sumber yang sedia ada.

Bangunan Alat-alat Kebesaran Diraja, dengan kedudukannya yang strategik di tengah-tengah Bandar Seri Begawan ianya dibina pada tahun 1992 bersempena memperingati Jubli Perak Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam menaiki takhta.

Di sinilah tersimpannya koleksi perhiasan istiadat kebesaran diraja termasuk kereta berhias diraja, alat-alat senjata dan perhiasan emas dan perak, mahkota pertabalan tradisional bertatahkan permata dan replika singgahsana yang digunakan oleh Kebawah Duli Yang Maha Mulia semasa majlis kenegaraan.

Galeri Kebudayaan dan Pelancongan Kampung Ayer terletak di Kampung Ayer di pusat bandar, Bandar Seri Begawan dan dirasmikan pada 19 Ogos 2009. Galeri berkenaan memberikan maklumat kepada para pengunjung melalui paparan skrin sentuh, lima galeri mini yang memberikan maklumat sejarah mengenai Kampung Ayer, serta mempamerkan sejumlah gambar dan artifak lama.

Juga turut dipamerkan ialah kraf tangan, demonstrasi pembuatan kraf tangan, dan kios cenderamata yang menjual cenderamata kenangan kepada para pengunjung.

Galeri ini ialah satu mercu tanda baru untuk Bandar Seri Begawan dan menjadi lambang kebanggaan penduduk-penduduk Kampung Ayer.

Bubungan Dua Belas juga dikenali sebagai Rumah Dua-belas Bumbung (atap). Ianya dibina pada tahun 1906, terletak di Kota Batu dan merupakan bangunan tertua yang masih bertahan di Brunei.

Taman Persiaran

Taman Persiaran Damuan terletak bersebelahan Istana Nurul Iman, dari taman ini para pengunjung boleh melihat pemandangan indah Istana. Taman ini merupakan antara kawasan tarikan popular di Brunei kerana pemandangan indah Istana dan untuk melakukan aktiviti riadah seperti jogging dan berjalan kaki. Di taman ini juga telah dibina enam bentuk replika oleh pereka dari negara-negara ASEAN.

Taman Rekreasi Bukit Shahbandar, taman rekreasi populer terletak sepanjang Lebu Raya Muara-Tutong. Taman seluas 70 hektar dengan lanskap berbukit-bukit, taman ini menyediakan satu cabaran kepada para pengunjung yang gemar kepada aktiviti jogging, mendaki bukit dan berbasikal. Terletak berhampiran Taman Rekreasi Bukit Shahbandar ialah Pantai Tungku dan Pantai Jerudong. Sebuah menara tersedia bagi menikmati keindahan keseluruhan taman tersebut.

Taman Hutan Simpanan Berakas, taman ini mempunyai keluasan 199 hektar dan terletak sepanjang Lebuhraya Muara-Tutong, kira-kira 10 kilometer daripada Bandar

Seri Begawan. Menghadap Laut China Selatan, di sini anda dapat menyaksikan matahari terbenam, dan dengan lanskap berliku-liku taman ini juga dihiasi dedaunan hijau. Taman ini menawarkan suasana hutan dan pantai yang indah dan dilengkapi dengan kemudahan seperti pondok untuk piknik dan barbekue.

Taman Rekreasi Tasik Lama juga dikenali sebagai Taman Peranginan Tasik Lama, salah satu kawasan rekreasi tertua terletak di ibu kota. Pengunjung dapat berehat menikmati keindahan flora dan fauna, air terjun. Beberapa kerja ubah suai telah dibuat di taman ini untuk pengunjung menikmati kecantikannya.

Hotel

The Empire Hotel & Country Club terletak di Jerudong, merupakan hotel terbesar di Brunei dan satu-satunya resort tepi laut. Ia telah diundi dan menerima anugerah World's Leading Presidential Suite oleh World Travel Awards dari 2003 - 2005; Brunei's Leading Hotel oleh World Travel Awards dari 2004 - 2006; Asia's Leading Resort by World Travel Awards dari 2003 - 2004; dan Hotel Resort Terbaik oleh Travel Trade Gazette Asia dari 2004 - 2005.

Rizqun International Hotel terletak di kedudukan strategik iaitu di tengah-tengah pusat perniagaan dan hiburan, Gadong.

Radisson Hotel terletak berhampiran dengan pusat bandar yang bersejarah. Kedudukannya berdekatan dengan tempat-tempat menarik yang terdapat di sekitar bandar seperti Bangunan Alat-alat Kebesaran Diraja, Pusat Sejarah Brunei, Kampong Ayer dan Masjid Omar 'Ali Saifuddin.

Hotel-hotel lain yang terdapat di Daerah Brunei-Muara ialah:

Hotel Grand City, Hotel Jubilee, Hotel Kiulap Plaza, Hotel Le Gallery Suites, Hotel Orchid Garden, Hotel LR Asma, Hotel APEK Utama, Hotel Palm Garden, Hotel Riverview, Hotel Terrace dan Hotel Centrepoint.

Pantai-pantai

Pantai Tungku terletak di sebelah utara The Empire Hotel & Country Club. Pantai yang dihiasi dengan kemudahan berkelah dan dengan rimbulan barisan pokok casuarina, adalah tempat persiaran yang menyenangkan.

Pantai Jerudong terkenal dengan pasar basahnya, ia menjadi tempat pilihan penduduk setempat kerana di pantai ini pengunjung bukan saja dapat membeli ikan-ikan dan sayuran segar tetapi pengunjung juga dapat melakukan riadah seperti berjoging dan bersiar-siar menikmati keindahan pemandangan laut yang mendamaikan.

Selain dua pantai ini, antara pantai yang juga terkenal di daerah ini ialah **Pantai Muara**, yang dilengkapi dengan kelengkapan perkelahan seperti bilik persalinan, tandas dan gerai-gerai makanan; dan **Pantai Serasa** yang popular dengan untuk aktiviti perahu layar.

Tanjong Batu, Muara

Pantai Jerudong

Jalan Raya

Penduduk negara ini menikmati infrastruktur jalan raya yang selesai and ini terbukti dengan laporan Indeks Persaingan Global 2008/2009 - Forum Ekonomi Dunia yang menyatakan kualiti jalan raya di Negara Brunei Darussalam berada di kedudukan ke-28 daripada 134 ekonomi utama terbaru; ke-7 di Asia dan ke-3 di Asia Tenggara.

Pihak kerajaan juga sentiasa memastikan kualiti infrastruktur jalan raya dalam keadaan yang baik dan ini dapat dilihat melalui Rancangan Kemajuan Negara (RKN) 2007-2010, sebanyak \$600 juta telah diperuntukkan untuk perancangan dan pembangunan rangkaian jalan raya seluruh negara. Ini termasuk projek lebuh raya, penurapan, pemeliharaan dan pelapisan.

Pada tahun 2008, panjang jalan raya di negara ini ialah 2,972.11 kilometer termasuk 2,737.90 kilometer jalan raya negeri, 130.35 kilometer jalan raya daerah dan 103.76 jalan raya Angkatan Bersenjata Diraja Brunei.

Di Daerah Brunei-Muara, beberapa buah jalan raya masih di dalam kerja pembinaan termasuk pembinaan lorong ketiga bagi Lebuhraya Sultan Hassanal Bolkiah; kerja pembaikan Lebuhraya Muara-Tutong; dan pelebaran Jalan Kebangsaan Baru.

Kerja-kerja pembaikan Jalan Residency Fasa Pertama juga sedang berlangsung, manakala pelebaran Jalan Jerudong juga sedang dilakukan.

Antara jalan raya baru yang sedang dirancang dan dibina ialah jalan penghubung Jerudong Tungku yang baru, dan pembinaan jalan penghubung Tanah Jambu. Buat masa ini, jalan penghubung Jerudong Tungku sedang menjalani kerja-kerja pembinaan fasa pertama.

Jabatan Kerja Raya juga merancang untuk membina jejambat (flyovers) di Jalan Pengiran Babu Raja, Persimpangan Jalan Tutong; Lebuhraya Muara Tutong dan Persimpangan Jalan Penghubung Berakas.

Udara

Penerbangan Diraja Brunei (RBA) adalah penerbangan udara nasional yang ditubuhkan pada 18 November 1974. Sebuah badan koperasi bebas yang dimiliki sepenuhnya oleh kerajaan Negara Brunei Darussalam.

RBA menyediakan perkhidmatan jadual penerbangan ke Asia, Timur Tengah, Australia dan United Kingdom.

Sebagai kemudahan tambahan untuk penumpang-penumpangannya, syarikat penerbangan mempunyai perjanjian perkongsian kod bersama Thai Airways International, Malaysian Airlines, British Midland, Philippines Airlines dan Dragon Air of Hong Kong, Singapore Airlines yang membenarkan para penumpang untuk menyelaraskan penerbangan yang tidak terhad untuk satu pilihan destinasi yang lebih luas.

RB kini mengendalikan enam armada/ buah Boeing B767-300s, dua Airbus A320s dan dua Airbus A319s. Mulai Mei

2010, melalui Program Pembaharuan Armada, RB akan menyewa kapal Boeing 777-200ER dari Singapore Airlines (SIA) yang akan menggantikan Boeing B767-300s yang ada sekarang.

Lapangan Terbang Antarabangsa Brunei (BIA) terletak di Daerah Brunei-Muaramulaberoperasipadatahun1974. Merupakan hub perkhidmatan yang cukup dilengkapi dengan cawangan kedai, restoran, bank dan kemudahan perhubungan, BIA akan sentiasa meningkatkan perkhidmatannya untuk membangunkan dirinya menjadi satu pusat perhentian bagi perjalanan dan perkhidmatan.

Pelabuhan

Pelabuhan Muara terletak di Daerah Brunei-Muara merupakan pelabuhan utama dan dianggap sebagai pintu untuk perdagangan, sebagai pelabuhan paling penting kerana menjadi laluan import dan eksport yang besar. Ianya terletak kira-kira 27km dari Bandar Seri Begawan.

Terminal Kontena Muara, menangani semua kontena yang masuk dan keluar, dilengkapi dengan jentera terkini dan dikendalikan oleh tenaga kerja mahir dan berpengalaman yang mempunyai tahap kecekapan dan produktiviti tinggi.

Sebagai pelabuhan utama di Brunei Darussalam, Pelabuhan Muara kini berada dalam kedudukan utama untuk memenuhi keperluan masa kini pengguna pelabuhan dan juga memenuhi pertumbuhan dalam pergerakan kargo dalam rantau Timur ASEAN, terutamanya BIMP-EAGA

(Brunei Indonesia Malaysia Philippines East Asean Growth Area).

Pelabuhan Muara mempunyai keupayaan menempatkan 220,000 hingga 330,000 TEU (20-kaki unit setara) kontena.

Pulau Muara Besar ialah kedudukan ideal bagi pelabuhan kontena laut dalam. Keluasan melebihi keseluruhan 955 hektar di Teluk Brunei, ia mempunyai potensi besar disebabkan kedudukannya yang strategik di sepanjang laluan perdagangan maritim Timur-Barat di mana kedalaman airnya sesuai bagi kapal-kapal kontena bersaiz besar.

Kemudahan Asas

Air

Bekalan air paip ke seluruh negara mula diperkenalkan pada awal tahun 1970an. Di awal tahun 1980an, pihak kerajaan telah merumuskan Pelan Induk yang bertujuan untuk memenuhi permintaan yang meningkat berikutan pertumbuhan penduduk dan aktiviti pembangunan.

Pada penghujung Rancangan Kemajuan Negara Ke-8 (RKN 8), 99.9 peratus rakyat telah menerima bekalan air bersih berbanding 99.7 peratus pada RKN Ke-7. Untuk pembahagian bekalan air yang lebih efisien kepada pelanggan, dua tangki besar telah siap dibina di kawasan Kiarong dan Lambak Kanan.

Beberapa tangki kecil juga dibina di kawasan yang pesat dengan penduduk seperti Kampung Rimba, Kampung

Lumapas dan Kampung Kilanas.

Melalui RKN 2007-2012, lebih banyak projek akan dijalankan bertujuan untuk menyediakan bekalan air bersih yang mencukupi dan berterusan bagi memenuhi permintaan air bersih yang dijangkakan meningkat berikutan perkembangan penduduk dan pembangunan. Sebahagian projek di Daerah Brunei-Muara termasuk membekalkan dan memasang paip dari Melabau ke Kota Batu; mereka bentuk, menyediakan dokumen tender untuk membekal dan memasang paip-paip baru dari Bukit Barun ke Daerah Brunei-Muara; dan terminal takungan-takungan baru di Berakas dan Terunjing.

Elektrik

Agensi utama kerajaan terlibat dalam sektor ini ialah Jabatan Perkhidmatan Elektrik (JPE). JPE bertanggungjawab dalam penjanaaan, penghantaran dan pembahagian daripada empat stesen janakuasa, dengan kapasiti 425MW antara satu dengan yang lain. Kapasiti selebihnya datang dari kawasan bandar iaitu daripada Berakas Power Management Company (BPMC) yang mempunyai tiga stesen janakuasa.

Rangkaian bebas di Brunei Darussalam terbahagi kepada tiga, dengan rangkaian operasi JPE pertama-meliputi Daerah Brunei-Muara, Tutong dan Belait - dan rangkaian kedua, meliputi Daerah Temburong.

Rangkaian pertama adalah Stesen Janakuasa Gadong 1 dan 2 dan Lumut Co-Generation Plant, sementara

rangkaian kedua stesen janakuasa disel terletak di Belingus. BPMC beroperasi di rangkaian ketiga, yang meliputi alamat tertentu dalam Daerah Brunei-Muara. Rangkaian ketiga stesen janakuasa terletak di Gadong 3, Jerudong dan Berakas. Projek menghubungkan rangkaian BPMC dan JPE telah mula beroperasi pada bulan April 2010.

Generator elektrik buat masa ini bergantung kepada sumber hidrokarbon, tetapi kawasan bandar telah merancang untuk membawa sumber kuasa lain untuk digabungkan.

Piawai British 220.240-V, sistem tiga-pin digunakan di Negara Brunei Darussalam. Peralatan menggunakan 110v memerlukan alat penukaran (converter).

Pertanian

Di dalam usaha untuk mempelbagaikan ekonomi, penekanan diberikan kepada sektor pertanian, salah satu sektor yang mempunyai potensi besar untuk diterokai bagi kepentingan ekonomi.

Terdapat pertumbuhan positif di sektor pertanian yang mana keluaran kasar hasil pertanian pada 2008 menunjukkan ternakan menyumbang kepada \$131.6 juta, \$41.35 juta dari pertanian dan \$52.53 juta dari pemprosesan agri-makanan membawa kepada lebih dari \$200 juta pendapat berbanding hanya \$113.02 juta pada 1999, iaitu kenaikan 99 peratus.

Sementara, wawasan bagi industri agri-makanan ialah untuk meningkatkan

jumlah jualan kepada \$340 juta pada 2013, yang mana peningkatan sebanyak 512 peratus berbanding 2008 dengan \$52.53 juta.

Tahun 2009 melihatkan peningkatan yang membanggakan dalam sektor penanaman padi. Dengan penuaian Beras Laila, usaha menuju kemampuhan terhadap keselamatan makanan stabil melalui penghasilan beras menjadi lebih ketara. Ia mempunyai kebolehan untuk dituai dua kali setahun dan mempunyai tahap nutrien mikro yang bersesuaian dengan kandungan kabohidrat dan fiber yang rendah serta berprotein tinggi.

Daerah Brunei-Muara mempunyai 26 Kawasan Kemajuan Pertanian (KKP) dengan jumlah kawasan simpanan (gazet) 2,788.69 hektar. Lima kawasan telah dikenal pasti untuk penanaman padi iaitu; Batong (200 hektar), Bebuloh (200 hektar), Junjungan (100 hektar), Panchor Murai (150 hektar) dan Wasan (230 hektar).

Perubatan dan Kesihatan

Untuk memastikan semua lapisan rakyat menerima rawatan kesihatan yang sempurna, lebih banyak pusat kesihatan telah dibangunkan dan kerajaan menyediakan rawatan kesihatan secara percuma kepada semua warganegaranya. Terdapat tujuh buah pusat kesihatan di seluruh Daerah Brunei-Muara iaitu di **Pusat Kesihatan Bandar Seri Begawan; Gadong; Jubli Perak; Berakas 'A'; Berakas 'B', dan Pusat Kesihatan**

Pengiran Anak Puteri Hajah Rashidah Sa'adatul Bolkia. Setiap pusat kesihatan disediakan untuk memberikan perkhidmatan kepada penduduk di mukim sekitarnya.

Daerah Brunei-Muara juga menempatkan sejumlah hospital dengan **Hospital Raja Isteri Pengiran Anak Saleha (RIPAS)** merupakan hospital utama. Dibina di atas tapak seluas 42 ekar, hospital ini terletak di tengah Bandar Seri Begawan. Dibuka secara rasminya pada 28 Ogos 1984, hospital ini dilengkapi dengan teknologi perubatan terkini, moden dan canggih.

Pusat Perubatan Jerudong Park (Jerudong Park Medical Centre - JPMC), sebuah hospital pakar swasta di Brunei Darussalam juga terletak di Daerah Brunei-Muara. Terletak di kawasan popular pusat permainan Taman Jerudong dan berhadapan dengan pesisir Laut China Selatan. Menyediakan layanan perubatan kelas pertama, JPMC juga dilengkapi dengan gimnasium, kolam renang, jakusi, sauna dan bilik wap.

Gleneagles JPMC Sdn. Bhd. ditubuhkan pada 15 Julai 2002, mula beroperasi pada 1 Ogos tahun yang sama. Gleneagles adalah usahasama antara Gleneagles International Pte. Ltd. anak syarikat Parkway Group Healthcare dan Kerajaan Negara Brunei Darussalam. Ia adalah hospital pertama di Negara Brunei Darussalam yang dibina sebagai pusat jantung berstatus kelas dunia. Hospital ini terletak berdekatan dengan JPMC.

Pendidikan

Negara Brunei Darussalam baru-baru ini telah melancarkan sistem pendidikan baru dikenali sebagai Sistem Pendidikan Negara Abad Ke-21 (National Education System for 21st Century) atau SPN21. Pelaksanaan SPN21 bertepatan dengan perubahan teknologi yang semakin cepat dan untuk memenuhi kehendak sosial dan persaingan ekonomi di abad ke-21 dan melengkapkan para pelajar dengan kemahiran abad ke-21.

Kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam meletakkan pendidikan sebagai salah satu keutamaannya melalui Wawasan Negara 2035, yang berhasrat untuk mencapai rakyat berpendidikan, berkemahiran tinggi dan berjaya. Maka, pendidikan kelas pertama dicari yang menyediakan peluang untuk setiap warganegara dan penduduk bagi memenuhi keperluan pertukaran ekonomi dan menggalakkan pembelajaran seumur hidup dan juga pencapaian terbaik di bidang sukan dan kesenian. Kejayaan ini akan diukur dengan piawai tertinggi antarabangsa.

Maka pendidikan telah diberikan secara percuma kepada warganegara ini dan langkah-langkah telah diambil bagi memastikan semua menerima pendidikan yang sempurna, ditingkatkan dengan penguatkuasaan Perintan Pendidikan, 2007.

Institusi pendidikan termasuk rendah, menengah dan pengajian tinggi dibina di seluruh negara and akan banyak institusi dibina berasaskan permintaan dan penduduk yang bertambah.

Pada masa ini, Daerah Brunei-Muara sebagai daerah yang paling padat penduduknya mempunyai 64 sekolah rendah dan 23 sekolah menengah kerajaan. Terdapat juga institusi-institusi pengajian tinggi seperti Universiti Brunei Darussalam, Institut Teknologi Brunei, Universiti Sultan Sharif Ali ditubuhkan di daerah ini.

Di daerah ini juga terdapat, beberapa institusi akademik swasta termasuk empat sekolah menengah, satu sekolah rendah, 42 sekolah menawarkan kedua-dua pendidikan peringkat rendah dan menengah; dan lima sekolah menawarkan taman asuhan, pendidikan rendah dan menengah.

Terdapat juga 83 buah sekolah agama dan empat buah sekolah Arab di daerah ini. Daerah Brunei-Muara juga menempatkan Institut Tahfiz Al-Quran Sultan Haji Hasanah Bolkuah dan Kolej Universiti Perguruan Ugama Seri Begawan.

Kementerian Kerajaan

Jabatan Perdana Menteri
Kementerian Pertahanan
Kementerian Kewangan
Kementerian Hal Ehwal

Luar Negeri dan Perdagangan
Kementerian Pendidikan
Kementerian Hal Ehwal Ugama
Kementerian Perindustrian
dan Sumber-Sumber Utama
Kementerian Perhubungan
Kementerian Kesihatan
Kementerian Hal Ehwal
Dalam Negeri
Kementerian Pembangunan
Kementerian Kebudayaan,
Belia dan Sukan

Program Perumahan Negara

Kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam telah memperkenalkan pelbagai skim semenjak awal 1950an bagi melaksanakan dasarnya untuk menyediakan perumahan yang sempurna kepada semua warganegaranya, dengan warganegaranya memiliki sendiri hak ke atas rumah mereka.

Program penempatan semula bermula seawal 1951 apabila penduduk-penduduk Kampung Ayer Bendahara Lama dari Kampung Ayer atau penempatan semula penduduk Kampung Ayer dipindahkan ke Kawasan Penempatan Bunut pada tahun 1953, program serupa turut dijalankan bagi penduduk Kampung Burong Pingai Berakas, Kampung Pancha Delima, Kampung Bakut Pengiran SiRaja Muda, Kampung Anggerek Desa dan Kampung Orang Kaya Besar Imas, semuanya dalam Mukim Berakas

Pada tahun 1954, jabatan ini juga terlibat sama dalam penempatan

semula Kampung Jaya Setia dan Kampung Jaya Bakti, kedua-dua dalam Mukim Berakas.

Dalam tahun 1960, Kerajaan membangun dua kawasan perumahan di Berakas, iaitu Kampung Setia Bakti dan Kampung Jaya Setia, untuk penduduk Kampung Ayer yang menerima tawaran kerajaan untuk berpindah ke darat.

Satu kaji selidik seluruh negara telah dijalankan pada tahun 1970 untuk mengenal pasti keperluan perumahan bagi orang ramai. Maka hasilnya, skim perumahan pertama diperkenalkan, Rancangan Perumahan Negara (RPN) Lambak Kanan yang menyediakan tapak kira-kira 810 hektar menyediakan 84 buah rumah di bawah Fasa Satu telah siap dan diperuntukkan untuk pemohon-pemohon yang berjaya pada awal 1986.

Semenjak itu lebih banyak skim perumahan diperkenalkan termasuk Skim Tanah Kurnia Rakyat Jati (STKRJ), Tanah Lesen Tumpang Sementara (TOL) dan Skim Infill (IS).

Melalui RKN 2007 -2012, lebih banyak projek-projek perumahan akan diperkenalkan di Daerah Brunei-Muara seperti penempatan semula dan Skim Perumahan Kampung Rimba, Kampung Meragang, Kampung Tanah Jambu, Kampung Rimba (kawasan tambahan) dan Kampung Salambigar; penempatan semula skim Kampung Ayer ke Kampung Lumapas 'A'; STKRJ di Kampung Sungai Buloh/Tanah Jambu dan Katok B; dan penempatan semula Kampung Ayer ke Kampung Katok B.

Acknowledgements/Penghargaan

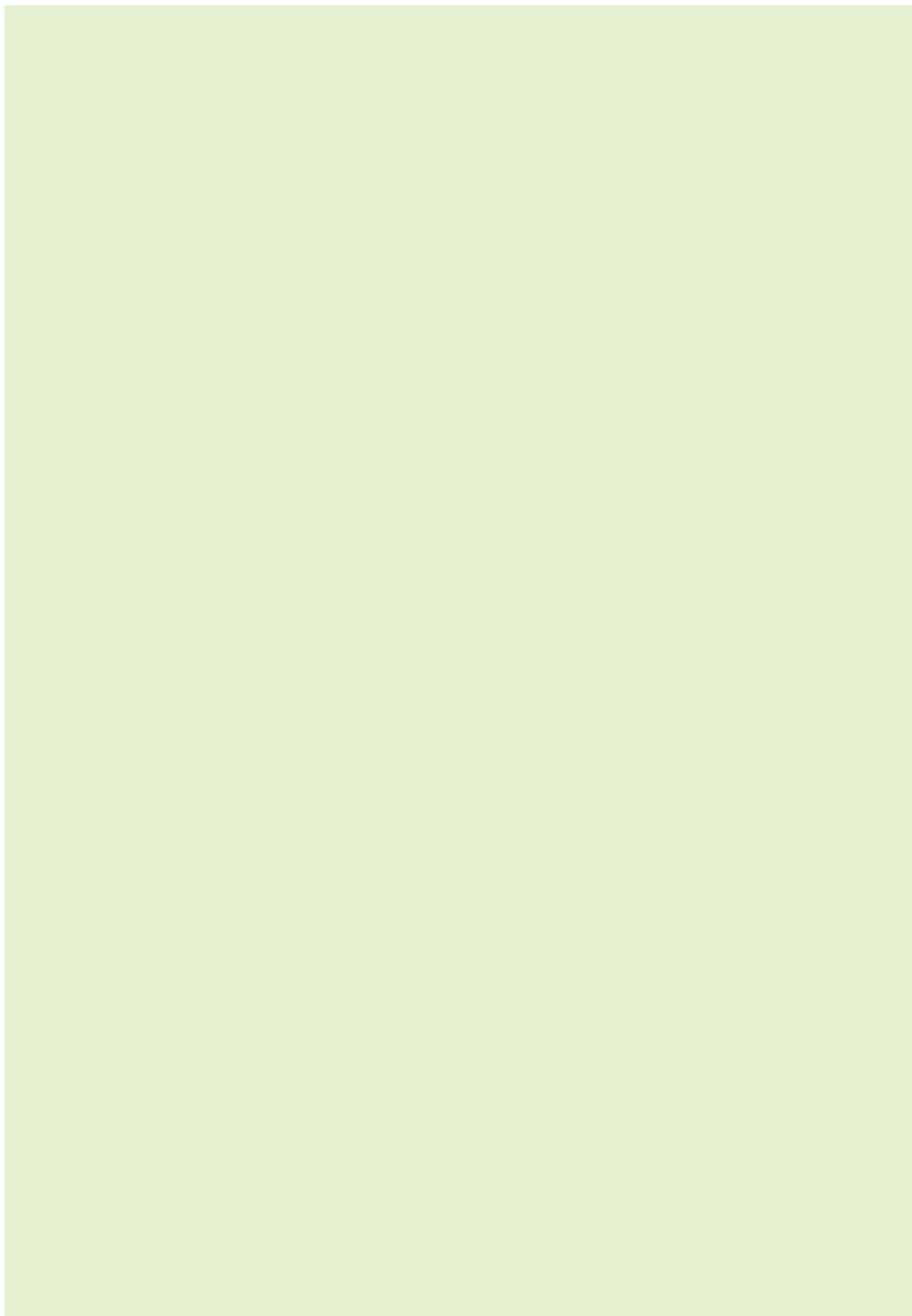
A heartfelt gratitude to Yang Mulia Hajah Noorashidah binti Haji Aliomar, Senior Information Officer for your thoughtful guidance and wonderful insight.

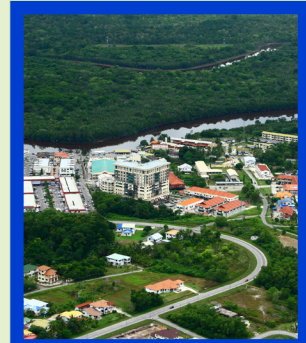
Warmest thank you to editorial team for making it possible; and a special thank you to the Photography & Audio Visual Division, Sastra Sarini Haji Julaini, Haji Ariffin Haji Mohd Noor, Fardey Hussiney Norshari Kamaruddin, Haji Safwan Haji Anuar and Mohammad Adib Haji Rani as without their colourful and significant pictures, it would have been impossible to publish this book.

.....

*S*etinggi-tinggi penghargaan kepada Yang Mulia Hajah Noorashidah binti Haji Aliomar, Pegawai Penerangan Kanan atas bimbingan yang tidak pernah jemu dan pandangan yang begitu berharga.

Ribuan terima kasih kepada para sidang redaksi yang telah sama-sama bekerjasama dalam menerbitkan buku ini; juga ucapan terima kasih khusus untuk Bahagian Fotografi & Audio Visual serta penyumbang-penyumbang gambar persendirian, Dayang Sastra Sarini Haji Julaini, Haji Ariffin Haji Mohd Noor, Fardey Hussiney Norshari Kamaruddin, Haji Safwan Haji Anuar dan Mohammad Adib Haji Rani, tanpa gambar-gambar mereka yang berwarna-warni dan penuh makna, adalah mustahil untuk menerbitkan buku ini.

**Published by English News Division
Information Department, Prime Minister's Office
Brunei Darussalam**

.....
Diterbitkan oleh Bahagian Berita Ingeris
Jabatan Penerangan, Jabatan Perdana Menteri
Negara Brunei Darussalam